

În cuvântul său, conf. dr. Mihai Ștefan Ceașu a insistat asupra semnificației documentelor prezentate în expoziție și și-a exprimat speranța de a fi continuată și prin alte forme concrete colaborarea dintre Arhivele din România și cele din Austria.

Expoziția Arhivelor Naționale ale României s-a bucurat de un ecou pozitiv și în mass-media austriacă, dovadă fiind interviurile date de prof. Mikoletzky, prof. Stourzh, Exceleța Sa dl. ambasador Corbea Hoisie și conf. dr. Ceașu în cotidienele „Wiener Zeitung” și „Der Standard”.

Efectul produs de expoziția românească s-a concretizat și prin propunerea formulată, în numele Arhivei de Stat din Austria, de consilierul superior dr. Artl, de a organiza, în anul 2007, la Arhivele Naționale din București, o expoziție austriacă de documente referitoare la Războaiele Balcanice și la Primul Război Mondial.

CARMEN DOBROTĂ

Notițe bibliografice: publicații rusești

I. Feldmanis, A.O. Ciubarian, *Mejdunarodnii krizis, 1939-1941 gg.: ot sovetskogo-ghermanskikh dogovorov 1939 g. do napadeniia Ghermanii na SSSR (Criza internațională din anii 1939-1941: de la pactul sovieto-german din anul 1939, la invadarea URSS de către Germania)*, Moskva, Editura Prava Celoveka, 2006, 559 p.

Lucrarea pe care o propunem atenției istoricilor români reprezintă rezultatul conferinței internaționale desfășurate la Moscova, între 3-4 noiembrie 2005, organizată de către Institutul de istorie universală al Academiei Ruse de Știință, Universitatea din Letonia, Institutul de istorie contemporană din München (Germania) și Sucursala de la Moscova a Fundației „Konrad Adenauer”.

Studiile care se regăsesc în acest volum au fost scrise pe baza unor documente noi, iar ele permit reconstruirea unui moment extrem de complicat din istoria relațiilor internaționale, din perioada 1939-1941: de la semnarea Pactului Molotov-Ribbentrop și transpunerea în viață a prevederilor sale până la invadarea Uniunii Sovietice de către Germania.

Unul din avantajele acestui volum – în opinia noastră – este faptul că el conține punctele de vedere ale tuturor țărilor implicate în această criză (Rusia/URSS, Polonia, Letonia, Lituania, Estonia, Finlanda, România, Germania, Marea Britanie și SUA), studiile fiind elaborate de către istorici proveniți din țările sus-amintite.

Putem afirma că România este „bine reprezentată” în lucrare, țării noastre fiindu-i dedicate nu mai puțin de două articole (Tatiana A. Pokivailova, *Naționalno-teritorialnii vopros Rumunii v kontekste sovetsko-ghermanskikh otnoșenii, avgust 1939 g.-iuni 1941g./Problema național-teritorială din România în contextul relațiilor*

sovieto-germane, august 1939-iunie 1941, p. 546-558; Vitalie Vărațic, *Sovetsko-ghermanskii otnoşenii i vopros o territorialnoi ţelostnosti Rumîinii, 1939-1940/ Relațiile sovieto-germane și problema integrității teritoriale a României, 1939-1940*, p. 529-546) și unul cu caracter general, în care România ocupă un loc destul de important (Leonid I. Ghibianskii, *Balkanskii krizis i Sovetskii Soiuz/Criza balcanică și Uniunea Sovietică*, p. 481-529).

În pofida faptului că, de multe ori, punctele de vedere ale contributorilor nu concordă, largul spectru de probleme tratate conferă lucrării valoare.

*

M. Iu. Miagkov, *Problemy poslevoennovo ustroistva Evropi v amerikano-sovetskikh otnoşeniiah, 1941-1945 (Problemele organizării postbelice în relațiile sovieto-americeane, 1941-1945)*, Moskva, Rossiiskaia Akademiia Nauk, Institut vseobşei istorii, 2006, 277 p.

În lucrare sa, istoricul rus M. Iu. Miagkov analizează procesul de elaborare și de luare a deciziilor în Statele Unite, în perioada 1941-1945, influența pe care ideile președintelui Roosevelt privind securitatea mondială a exercitat-o asupra acestui proces, asupra punctelor de vedere ale Washingtonului în relația cu Moscova și asupra rolului și locului Uniunii Sovietice în lume, în perioada postbelică. Directivele politice și ideologice, mecanismele tradiționale și specifice privind elaborarea politicii externe față de URSS în perioada războiului, de către structurile guvernamentale și oamenii de stat, au fost analizate pe baza documentelor provenite din arhivele americane și a lucrărilor istoricilor ruși și americani. De asemenea, autorul a analizat modul de abordare a relațiilor cu Uniunea Sovietică – pe fondul creșterii rolului URSS în relațiile internaționale – a președinților Roosevelt, Truman și a anturajului lor. Importanța lucrării este dată de faptul că istoricul rus a oferit o analiză clară a planurilor politice postbelice ale SUA față de Europa.

*

N. E. Bistrova, *SSSR i formirovanie voenno-politiceskogo protivostoianiiia v Evrope, 1945-1955 gg. (URSS și apariția confruntării politico-militare în Europa, 1945-1955)*, vol. I-II, Moskva, Rossiiskaia Akademiia Nauk, Institut rossiiskoi istorii, 2005, 240 + 538 p.

Lucrarea cercetătoarei ruse este dedicată rolului jucat de către Uniunea Sovietică în declanșarea confruntării politico-militare în Europa în primul deceniu postbelic. Autoarea a analizat atent etapele formării celor două blocuri politico-militare și aportul celor două superputeri în crearea celor două organizații politico-militare,

„model bipolar al confruntării totale în timpul Războiului Rece“. Elementul de noutate este dat de modul de abordare a unora dintre aspectele temei cercetate de către autoare: motivația conducerii Uniunii Sovietice, constituirea relațiilor din interiorul celor de blocuri, mecanismele de luare a deciziilor în domeniul politicii externe, concordanța lor cu interesele naționale. Analiza aspectelor de politică externă a fost completată cu cea a obiectivelor teoretico-militare, strategice și doctrinare din acei ani. O analiză excelent făcută de autoare este aceea a „asigurării“ propagandistice a politicii externe a Uniunii Sovietice și a statelor occidentale. Din acest punct de vedere, autoarea prezintă pe larg felul în care au fost mobilizate reursele interne și opinia publică pentru susținerea eforturilor politico-militare ale celor două blocuri.

*

Vadim Abramov, *Smerș. Sovetskaia voennaia kontrrazvedka protiv razvedki tretiego Reiha (Smerș. Contraspionajul militar sovietic împotriva spionajului celui de al treilea Reich)*, Moskva, Ed. Iauza-Eksmo, 2005, 571 p.

GUKR „Smeri“ NKO SSSR/Direcția principală de contraspionaj „Smeri“ Comisariatul poporului pentru Apărare al URSS. Abreviere de temut pentru spionii care desfășurau activități împotriva URSS. Autorul nu și-a propus altceva decât să realizeze o istorie a unuia dintre cele mai de temut servicii de contraspionaj din lume. Bine scrisă și bogat documentată, lucrarea oferă o imagine completă (atât cât permit arhivele rusești) a acestui serviciu. Lucrarea istoricului rus este, în fapt, un diptic. În prima parte a acestuia este reprezentată, de fapt, istoria propriu-zisă a serviciului. Cea de-a doua parte a dipticului este formată din documente referitoare la datele despre serviciile străine de spionaj, pe care serviciul „Smerș“ le avea în timpul celui de al Doilea Război Mondial; documente despre structura „Smerș“; acțiunile serviciului de contraspionaj sovietic împotriva spionajului finlandez și ale celui german; agenții și colaboratorii germani ai serviciului „Smerș“; rapoarte ale principalelor birouri ale „Smerș“; lupta împotriva trădătorilor URSS; directive ale conducerii Comisariatului poporului pentru Apărare și ale „Smerș“.

Nu mai puțin important este – în opinia noastră – micul dicționar biografic al șefilor spionajului militar sovietic.

*

„*Istoriceskii arhiv*“, nr. 2, 2006, 224 p.

Credem că nu este desfătare mai mare pentru istoricii cunoscători ai limbii ruse decât atunci când au ocazia să citească o revistă de istorie sau o carte scrisă de colegii lor ruși. În numărul din martie-aprilie 2006 al revistei „*Istoriceskii arhiv*“

articolele de istorie militară sunt variate și în număr mare. Ne face plăcere să le semnalăm istoricilor români interesați de istoria celui de al Doilea Război Mondial.

- V. P. Volkov, *Pravistelstvo hotelo sohraniti Akademii i akademikov. Iz memuarñih zapisei V.I. Vernadskogo „Hronologhiia 1941 g”* [Guvernul dorise menținerea Academiei și a academicienilor. Din memoriile lui V. I. Vernaskii „Cronologia anului 1941’], p. 39-50;
- Iu. V. Rubțov, „Ni paniki, ni rasteriannosti s ih storoní ne bílo”. *Iz perepsiki ghegeneral-polkovnika L. M. Sandalova o traghiceskoi sudbe komandovaniia Zapadnogo fronta* [„Nu a fost nici panică, nici confuzie din partea lor”. Din corespondența general-colonelului L. M. Sandalov despre soarta tragică a comandanților Frontului de vest], p. 50-66;
- M. I. Odintov, *Patriarh Aleksei I (Simanskii) o patrioticeskoi deiatelnosti Russkoi pravoslavnoi tserkvi v 1941-1945 gg.* [Patriarhul Aleksei I (Simanskii) despre activitatea patriotică a Bisericii ortodoxe ruse în anii 1941-1945], p. 66-81;
- I. K. Velik, E. V. Șumilova, *Relisovaia voina v tilu protivnika. Dokumenti TA FSB RF o deiatelnosti operativnih grupp 4-go Upravleniia NKGB SSSR na jelezniñ dorogah, 1943-1944 gg* [Războiul pe șine din spatele frontului inamic. Documente din Arhiva Centrală a FSB al Federației Ruse despre activitatea grupei operative ruse a Direcției a 4-a a NKVD URSS în domeniul căilor ferate, 1943-1944], p. 81-92.

LAURENȚIU CONSTANTINIU

Virgiliu Țărău, *Alegeri fără opțiuni*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2005, 600 p.

Solid documentată și bine ancorată metodologic, cartea lui Virgiliu Țărău demontează din start două prejudecăți curente printre istoricii români: aceea a imposibilității de a se documenta „la zi” (cartea beneficiază de aportul celor mai recente studii de specialitate, din România și din străinătate, pe care autorul le integrează analitic și fără ostentație în demersul său), dar și aceea a perspectivei autarhice (comparatismul fiind aici principala metodă de integrare a vastului material documentar, referitor nu doar la experiența românească, ci la întregul spațiu al Europei sovietizate).

Primul capitol al lucrării face o necesară trecere în revistă a curentelor și școlilor istoriografice

